

Norske fiskerier og EF

En orientering fra
Utenriksdepartementet

Målsettingen

Et utvidet europeisk Fellesskap (EF) som omfatter ti land, vil få en stor global innflytelse når det gjelder fiskerispørsmål. Fisket vil for mange kystdistrikter innen området være av avgjørende betydning, og fiskerinæringen vil fortsatt skaffe befolkningen en viktig del av den daglige føde. Hvis Norge, Storbritannia, Irland og Danmark slutter seg til Fellesskapet, vil fiskerinæringens betydning for den økonomiske aktivitet i det utvidede Fellesskap øke sterkt. Det må derfor i det utvidede Fellesskap finnes en felles fiskeripolitikk.

Artikkel 39 i Roma-traktaten fastsatte felles mål for fiskeripolitikken. Målet skal gå ut på å

- fremme utviklingen i fiskeriene,
- sikre fiskerne en rimelig levestandard,
- stabilisere markedene,
- sikre tilførsel av fisk,
- sikre forbrukerne rimelige priser for fiskevarer.

Den felles fiskeripolitikk skal ta hensyn til ulikheter i fiskerinæringen innen Fellesskapet og de naturgitte forskjeller. Det skal legges vekt på de særlige forhold som preger næringen og de sosiale og distriktpolitiske forhold i de ulike områder.

EF's fiskeripolitikk er utformet gjennom to grunnforordninger. Den ene gjelder den politikk som angår selve fisket, den andre inneholder bestemmelsene om omsetning av fisk og fiskevarer. I tillegg kommer de fellesbestemmelser og endringer som ble vedtatt gjennom forhandlingene med de nye medlemsland. Alt dette er grunnlaget for *den felles fiskeripolitikk*.

Norsk fiskeripolitikkens mål er å utnytte havets naturressurser på en slik måte at det gir grunnlag for stabil og lønnsom næringsvirksomhet i kyststrøkene. De naturgitte forhold gjør at bosettingen i mange kyststrøk er knyttet til fiskerier og fiskeforedling. Norsk fiskeripolitikk må derfor legge til rette vilkårene for en lønnsom fiskerinæring av et så stort omfang at den fortsatt kan være økonomisk basis for store deler av kystsamfunnet og særlig for bosettingen i de nordligste landsdeler. En viktig del av målsettingen er å få utnyttet råstoffet fra fiskeriene til bedre og mer høyforedledede produkter.

EF's fiskeripolitikk og den generelle målsetting for norsk fiskeripolitikk faller med andre ord sammen.

Fiskerinæringens struktur

Målt etter ilandbrakt fangst er Norge Vest-Europas største fiskerinasjon. Norsk fiskerinæring er i overveiende grad en eksportnæring og hoveddelen av fiskeproduksjonen eksporteres. I 1971 ble således 85 % eksportert. Eksportmarkedet er av helt avgjørende betydning for norsk fiskerinæring. I 1971 eksporterte Norge fiskeprodukter for ca. 2,1 milliarder kroner. I Europa er Norge den største eksportør av fiskevarer.

Norsk eksport av fisk og fiskeprodukter i 1971.

Vareslag	1000 tonn	Mill. kr.	Verdifordeling i prosent
Fiskemel og oljer	362	500	23,5
Fryste fileter	102	520	24,4
Tørrfisk	12	106	5,0
Klippfisk	57	335	15,8
Annen saltet, tørket eller røkt fisk	39	146	6,9
Fiskehermetikk og annen tilb. fisk	36	227	13,9
Annet	131	242	11,4
Eksport i alt:	739	2.127	100,0

Syssetningen i fiske og fiskeindustri utgjør ca 3% av den totale syssetning i Norge. Antall fiskere i 1970 var omlag 40.000. Av disse hadde ca. 21.000 fiske som eneste yrke. Antall fiskere er gått tilbake i etterkrigstiden, fra ca. 85.000 fiskere i 1948.

Ved utgangen av 1970 var vel 36.000 fartøyer innregistrert som fiskebåter. De siste årene er mer moderne og effektive fiskebåter tatt i bruk. Disse fartøyer baserer det vesentligste av sin drift på å forsyne fryseriene med råstoff. I årene som kommer vil produksjonsutstyret og fangstteknikken stadig bli forbedret.

En hovedoppgave i tiden fremover blir å utnytte havets ressurser på en så rasjonell måte som mulig. Størst mulig andel av fangstene bør gå til forbruk, og bearbeidingen av fisken må føres lengst mulig fram mot gryteferdige produkter. På denne måte vil den nødvendige produktivitetsbedring foregå uten at det går for sterkt utover syssetningen i fiskerinæringen. En viktig forutsetning er imidlertid en restriksjonsfri adgang til store markeder og stabile priser på råstoffene. Medlemskap i EF vil tjene til å nå dette viktige mål i norsk fiskeripolitikk.

Organiseringen av fiskemarkedet

Markedsforordningen som trådte i kraft 1. februar 1971 omhandler regler vedrørende kvalitetsbestemmelser for fisk, utbygging av fiskesamvirket, gjennomføring av prisstabiliseringstiltak og handelen med tredjeland.

Det er fastsatt bestemte *kvalitetskrav* for de fiskesorter som markedsordningen omfatter. Det gjelder bl.a. torsk og fisk av torskfamilien, sild, makrell og visse typer reker. Kvalitetsnormene spiller en viktig rolle for gjennomføringen av prisstabilisering.

Et viktig ledd i markedsorganiseringen er opprettelsen av salgsorganisasjoner av fiskere og fiskebåteiere som skal forestå omsetningen av fangsten i første hånd, de såkalte *produsentorganisasjoner*. Det er ikke forutsetningen at disse organisasjoner skal bygges opp etter samme mønster i alle medlemsland. Det stilles imidlertid visse minstekrav til disse organisasjoner for at medlemsstatene skal kunne godkjenne dem som organer med rettigheter og plikter når det gjelder markedsorganiseringen. I Norge vil salgslagene bli tillagt denne funksjon.

Produsentorganisasjonene skal ha en avgjørende innflytelse på prisreguleringen. Den vil bli gjennomført forskjellig for de enkelte fiskeslag og varer. Hovedprinsippene er imidlertid like for alle varer og vil bli gjennomført etter følgende retningslinjer:

For de enkelte fiskeslag blir det fastsatt *orienteringspriser*. Disse skal være basert på gjennomsnittspriser i Fellesskapet, men det skal også tas hensyn til sosiale og økonomiske faktorer. Disse priser tjener som basis ved beregning av tilbaketrekningspris (garantipris).

Når *tilbaketrekningspris* ikke oppnås i markedet, skal produsentorganisasjonene trekke fisken ut av ordinær omsetning, og fisken kan bare omsettes slik at den ikke skader ordinær omsetning, dvs. at fisken som oftest blir malt til mel eller olje. Hensikten med dette er å få brakt markedsprisen snarest mulig over nivået for tilbaketrekningsprisen igjen. Det tas således sikte på at tilbaketrekningsprisene skal være den laveste pris for fisk for vanlig konsum.

Når produsentorganisasjonene trekker fisken ut av markedet, bestemmer organisasjonene hvilken *godtgjørelse* fiskerne skal få. Denne godtgjørelse kan maksimalt tilsvare tilbaketrekningsprisen. Organisasjonene får så dekket av Felleskapets landbruks- og fiskerifond (FEOGA) sine utgifter etter nærmere regler.

Av betydning for handelen med land utenfor EF er at de ytre tollsatser er relativt høye for noen produkter. For en viktig vare som frossen fiskefilet er den f.eks. 15%. Fellesskapet har stor import av enkelte fiskevarer. For å unngå at slik import skal virke forstyrrende på det felles prisenivå, er det opprettet et system med *referansepriser* for de fleste varer. Dette system virker slik at når importprisen ligger lavere enn fastsatt referansepris, kan det iverksettes importstopp eller begrensning av importen.

Et utvidet Fellesskap vil også ha betydelig *eksport til tredjeland*. Da prisenivået for fisk i Fellesskapet vil kunne bli høyere enn nivået på verdensmarkedet, er

det forutsatt at eksportørene fra FEOGA skal kunne få tilskudd som dekker forskjellen mellom Fellesskapets pris og verdensmarkedsprisen for enkelte fiskevarer. Denne tilskuddsordning praktiseres slik at eksportørene på forhånd vet hva støtten utgjør. For å sikre eksportørene i Fellesskapet en viss stabilitet vil tilskuddssatsene bli fastsatt for et forholdsvis langt tidsrom.

Fellesskapets markedsordning er i hovedtrekkene tilfredsstillende for norsk fiskerinæring. Den tar sikte på å stabilisere prisene i førstehåndsomsetningen og gir samtidig sikkerhet for avsetning av oppfisket kvantum. Dette er i full overensstemmelse med hovedmålsettingen for norsk fiskeripolitikk. De *spørsmål som ble reist i forhandlingene* hadde derfor sammenheng med ønsket om å få utbygget fellesskapsordningen på visse punkter, særlig med sikte på å opprettholde den tvungne omsetning gjennom salgslagene, slik Rafiskloven forutsetter.

I forhandlingene lyktes det å vinne forståelse for at det er nødvendig å *oppretholde den norske omsetningsordning* på grunn av den særegne struktur som gjelder i norsk fangst og omsetning. Fellesskapet godtok at en medlemsstat kan utpeke en produsentorganisasjon (*salgslag* av fiskere) som *representativ* for omsetningen for et distrikt og at de tilbaketrekingspriser som fastsettes, skal kunne *gjøres obligatoriske også for fiskere som ikke er medlem av salgslaget*. Fellesskapet innrømmet videre de norske krav om at fiskere som ikke er medlemmer at et salgslag skal *være forpliktet til å overholde de minstepriser som salgslaget måtte fastsette* over tilbaketrekingsnivået. Dessuten skal salgslagets bestemmelser med hensyn til fangst og omsetning *med obligatorisk virkning* kunne gjøres gjeldende for alle fiskere som leverer sin fangst i organisasjonens distrikt. En rekke andre punkter som ble reist fra norsk side, ble også imøtekommert under forhandlingene.

De spørsmål som ble løst i forhandlingene om markedsordningen, gjør det klart at *de viktigste markedsregulerende tiltak som var gjennomført i Norge, bl.a. hele Råfiskordningen, i hovedtrekkene vil kunne praktiseres uhindret i et utvidet Fellesskap*. Når det gjelder tilvirkerloven, så var det under forhandlingene enighet om at den vil bli gjort til gjenstand for en grundig gjennomgåelse etter at Norge er blitt medlem av EF.

Den markedsordning for fisk som Norge får del i som medlem av EF, vil innebære en vesentlig forbedring i markeds- og prissituasjonen for de norske fiskevarer. Adgangen til et europeisk stormarked kombinert med de prisstabiliserende tiltak i markedsordningen vil øke avsetningsmulighetene for norske fiskevarer og bedre prisforholdene. EF's markedsordning vil sikre et stabilt og lønnsomt europeisk prisnivå og vil ha større effekt på markedsforholdene for fisk enn de tiltak Norge på egen hånd har kunnet gjennomføre.

Norsk fiskevareeksport utgjorde i 1971 ca. 2 milliarder kroner. Herav gikk nesten 42% til de land som vil være med i det utvidede Fellesskap. Som medlem vil Norge kunne betrakte Vest-Europa som et hjemmemarked. Avviklingen av restriksjonene vil få særlig betydning for videreføring av norske fiskeprodukter. Fryseindustrien og hermetikkindustrien vil i første rekke dra nytte av dette. Av stor betydning vil dessuten de prisregulerende

tiltak være. Disse innebærer i realiteten en avsetningsgaranti for all fisk av konsumkvalitet og et garantert minsteprisnivå for slik fisk.

Det ble i 1971 betalt betydelig høyere priser for de viktigste fiskeslag til fiskere i EF enn i Norge. *Et medlemskap i EF vil få en gunstig virkning på prisforholdene for norsk fiskeeksport.* En beregning som er foretatt av Fiskeridepartementet over nettofortjenesten for norsk fiskerinæring på grunn av de økte priser, viser at fiskerierne vil kunne tjene mellom 10 og 410 millioner kroner ved et EF-medlemskap alt etter hvilke forutsetninger som legges til grunn når det gjelder fangstmengde og priser.

Strukturpolitikken

Grunnforordningen om innføring av en felles strukturpolitikk som trådte i kraft 1. februar 1971, tar sikte på å iverksette tiltak bl.a. for å gi fiskeflåten en annen struktur, bedre produksjonsmidler, såvel som bruk av nye fangstmetoder og utnyttelse av nye fangstområder. Videre skal det søkes bedre tilpasning av produksjonssammensetning og markedsføring til de krav som markedene stiller. Finansiell støtte skal gis fra Det felles landbruks- og fiskerifond (FEOGA). Også de enkelte medlemsstater vil kunne yte finansiell støtte til fiskerinæringen. I praksis innebærer dette at støtte som tar sikte på å effektivisere de forskjellige deler av fiskerinæringen og sosiale støtteordninger, vil kunne opprettholdes eller innføres. Tiltak vil også bli truffet på fellesskaplig basis. Norske effektiviseringstiltak vil dermed kunne bli gjenstand for fellesskaplig finansiering.

Disse strukturpolitiske tiltak kan vise seg å bli av stor interesse for Norge.

Fiske innenfor fiskerigrensen

Allerede fra forhandlingenes begynnelse gjorde Norge det klart at EF's regel for fiske innenfor fiskerigrensen ikke kunne aksepteres av Norge. Denne regel gikk ut på at adgangen til fiske innenfor fiskerigrensen skulle skje på ikke-diskriminerende måte for alle medlemslands fiskere. Derimot vedrører ikke EF's fiskeripolitikk *ustrekningen* av den nasjonale fiskerigrense, idet det er overlatt de enkelte medlemsland selv å fastlegge denne. Forhandlingene kom i første rekke til å dreie seg om nødvendig tilpasning og endring av bestemmelsen om rett til fiske innenfor fiskerigrensen.

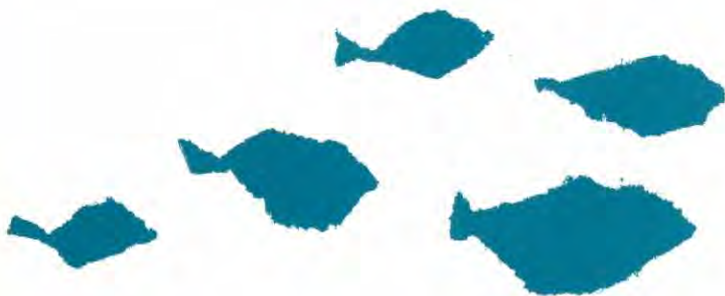
12. desember 1971 kom De Seks og Storbritannia og Danmark og Irland fram til enighet om en løsning som innførte en generell 6-mils fiskerigrense reservert for kyststatens fiskere for hele det utvidede Fellesskap. Det ble videre innført fiskerisoner innenfor 12 mil som også skulle være reservert kyststatens fiskere. Størrelsen av disse soner varierte i omfang, men var for enkelte av de tre lands vedkommende ganske omfattende. Denne ordning skal i første omgang gjelde fram til utgangen av 1982 og på basis av rapport fra Kommissjonen, skal det da treffes vedtak om hva som skal kunne avløse ordningen.

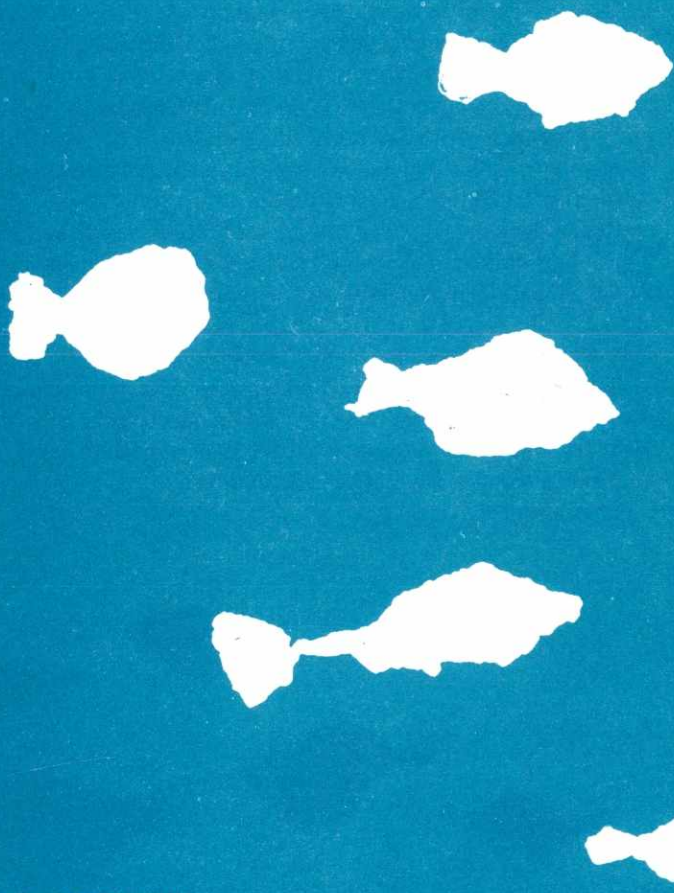
Denne avtale kunne ikke godtas fra norsk side. Det ble egne forhandlinger om en norsk fiskeriløsning. Disse forhandlinger førte til en egen protokoll om Norges fiskerier. Ifølge denne protokoll skal områdene fra Egersund til den sovjetiske grense i en sone på 12 mil være reservert norske fiskere. I områdene fra Egersund til den svenske grense gjelder en 6-mils grense.

Ved den gjennomgåelse av forholdene som er forutsatt innen utgangen av 1982, skal det tas særlig hensyn til de problemer som Norge står overfor på fiskerisektoren. Rådet skal da sørge for at de bestemmelser som vil bli truffet, blir fastlagt i samsvar med de hensyn som følger av Norges særegne bosetningsmessige og sosiale struktur. Ifølge protokollen kan disse bestemmelser bl.a. omfatte en forlengelse av 12-milsordningen utover 1982. Protokollen gir det utvidede Fellesskaps organer pålegg om å komme fram til en ordning for det norske kystfiske også etter 1982.

Denne avtale er en reell garanti for at norske interesser på dette område er sikret. Avtalen mellom de tre øvrige søkerland og Fellesskapet, samt den spesielle protokoll om Norges fiskerier, innebærer at strukturforordningens opprinnelige bestemmelse om ikke-diskriminerende adgang til fiske innenfor medlemsstatenes fiskerigrenser i det vesentlige er satt ut av virksomhet. Den samme konklusjon har de øvrige søkerland kommet fram til ved sin vurdering av den foreliggende avtale.

Regjeringen mener at den løsning som er funnet på fiskerigrensespørsmålet for Norges vedkommende, er tilfredsstillende. Gjennom den spesielle protokoll er det gitt garantier som sikrer de fremtidige norske fiskeriinteresser i et utvidet Fellesskap. Det er også gitt garanti for at det utvidede Fellesskap ikke vil treffe disposisjoner som de politiske myndigheter i Norge ikke kan godta på dette området. Ingen medlemsstat påtvinges ordninger den ikke selv kan akseptere i spørsmål som er av betydning for vedkommende stat. Som medlem vil Norge kunne ivareta fullt ut sine interesser og være med på utformingen av den fremtidige fiskeripolitikk.

Utgitt juni 1972 av Utenriksdepartementet
Konsulenter: Statens informasjonstjeneste, Statens trykningskontor
Lay-out: Ingolf Holme
Trykk: Reklametrykk A/S